

סנהדרין יב

משה שווערד

1. רשימות שיעורים

דף יא: גמ'. תנו רבנן אין מעברין את השנה בשני רעבון.

עין ברמב"ם (פ"ד מהל' קדה"ח הט"ו – הט"ז)
וה"ל אין מעברין את השנה בשנת רעבון שהכל רצים לבית הגרנות לאכול ולחיות ואי אפשר להוסיף להן זמן לאסור החדש וכו' יראה לי שזה שאמרו חכמים אין מעברין בשנת רעבון ובשביעית שלא יעברו בהם מפני צורך הדרכים והגשרים וכיוצא בהם אבל אם היתה השנה ראויה להתעבר מפני התקופה או מפני האביב ופירות האילן מעברין לעולם בכל זמן עכ"ל.
ובביאור דבריו נראה דרעבון ושביעית הויין טעמים וסיבות שבגללם יש צורך גדול שלא לעבר את השנה, ולכן הם מועלים לדחות את העיבור שהיה נעשה מפני הצורך של צרכי הגשרים והדרכים, דבסך הכל עדיף שלא לעבר את השנה מפני הצורך כשיש רעבון או בשביעית. אולם כשהל דין עיבור מחמת עצם הזמן והשנה וכגון מפני התקופה או האביב והפירות (דלפי

שיטת הרמב"ם כל הני הויין דין עיבור בשנה עצמה), אזי אין דוחין את העיבור מחמת איזה צורך, ואף אם הוא צורך גדול מאד, ולכן מעברין אף בשנת רעבון ובשביעית.

2. דבר יעקב מסכת סנהדרין דף יב עמוד א

א] אין מעברין את השנה בשני רעבון - כתב הרמב"ם [קה"ח ד - טז], הא דאין מעברין בשנת רעבון ובשביעית הני מילי כשמעברין מפני הצורך כגון מפני הגשרים, אבל לא כשמעבר מפני הזמן. הרמ"ה [בהשגה לרמב"ם] והר"ן חולקים.

כתב הגרי"ז שהרמב"ם לשיטתו שסובר שהשלשה דברים הם סימן ששנת החמה אינה כשנת לבנה, אין הבדל אם הוי שנת בצורת או שנה רגילה, ורק היכא שמעברין מפני הצורך [מפני הדרכים והגשרים] אז הוי שנת בצורת או שביעית צורך הפוך וסיבה שלא לעבר.

3. רש"י על סנהדרין דף יב/א

בשני רעבון – [1] לפי שכלה התבואה וצריכין לאכול מן החדש:

4. רבנו חננאל על סנהדרין דף יב/א

בשני רעבון דתניא היה ר' מאיר אומר ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלהים עשרים לחם שעורים וגו' ומפני מה לא עיברה אלישע מפני כי שנת בצורת היתה והכל רצין אחר הגרנות ואין חשבון בני אדם בתבואה חדשה אלא בחשבון החדשים שבכל שנה ושנה [2] ואם תעבר יתרחק חדש הגרנות וישבר לב בני אדם כי אומרים עדיין נשאר עד הגרנות כך וכך ומייקרין השער לפיכך אין מעברין:

5. יד רמה על סנהדרין דף יב/א

תנו רבנן אין מעברין את השנה בשני רעבון, ... [1] ואלו היה מאריך להן באיסור החדש לא היה להן מה שיאכלו, [3] ויש אומרים שאלו האריך להן באיסור החדש היו באין לידי תקלה.

6. שערים מצויינים בהלכה

דף יב. והיו הכל רצין לבית הגרנות. כתב ביד רמה, דאילו היה מאריך להן באיסור חדש לא היה להן מה שיאכלו, ויש אומרים דאילו היה מאריך להן באיסור חדש היו באין לידי תקלה. ונ"ל החילוק בין ב' הטעמים, דלטעם הראשון שלא היה להם מה שיאכלו, א"כ היה משום חשש סכנת נפשות, ולטעם השני שהיו באין לידי תקלה לא היה חשש סכנה, אלא מפני שרוב הציבור לא היו יכולין לעמוד בה, ובאין לידי תקלה, ואמרי' במס' ב"ב (ס:) שאין גוזרין גזירה על הציבור אלא א"כ רוב הציבור יכולין לעמוד בה, ובירושלמי שבת (פ"א ה"ד) איתא, גזירה שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה אינה גזירה, פי' שאפי' גזרו לא חל הגזירה.

7. תוספות מסכת סנהדרין דף יב עמוד א ד"ה ומפני מה

ומפני מה לא עיברה אלישע - וא"ת ומנא לן דלא עיברה וי"ל דאם איתא דעיברה אי אפשר שלא היו מוציאין בכמה מינין אחר העומר.

8. מהרש"א על סנהדרין דף יב/א

תוס' בד"ה ומפני מה כו' וי"ל דאם איתא דעיברה א"א שלא היו מוציאין כו' עכ"ל. ובהכי נמי יתיישב דלא נימא דלא עיברה מפני שכבר נתעברה שנה שעברה ואין מעברין ב' שנים רצופות זה אחר זה כדלקמן דאי הוה נתעברה השנה שעברה ודאי נמי א"א שלא היו מוציאין בה גם בשנה זו כמה מינין אחר העומר מיהו ק"ק דאימא דלא עיברה משום דשביעית היה או מוצאי שביעית ואין מעברין בהן ויש ליישב ודו"ק:

9. רש"י על סנהדרין דף יב/א

אין מעברין - אין יושבין בית דין קודם ראש השנה לעיין ולומר תתעבר שנה זו בשני אדרים, [I] מפני שיש סכנה בדבר קודם שיגיע ומזלזלי בחמץ:

10. יד רמה על סנהדרין דף יב/א

תנו רבנן אין מעברין את השנה לפני ראש השנה, כלומר אם רצו לחשב ולידע כמה תוספת שנת החמה על שנת הלבנה הבאה, ולראות אם ראוי האביב ופירות האילן להתאחר לפי חשבון שנת החמה וראו שראויין להתאחר, אע"פ כן אין מעברין אותה לומר שנה זו תהיה מעוברת קודם ראש השנה, [אי נמי] כגון שהיתה שנת רעבון או שביעית קודם לכן ועברו שלש שנים פשוטות זו אחר זו והדבר ידוע ששנה רביעית תהיה צריכה עיבור, אי נמי כי היא דאמרינן בראש השנה (כא.) במשכא תקופת טבת עד שיתסר בניסן עברה לה היא שתא ולא תיחוש לה, ואיכא דאמרי' כגון דבעו לעבורה על תנאי על מנת שתהא צריכה לעבר מפני האביב ופירות האילן, כדאמרינן (לעיל יא.) בעל מנת שירצה נשיא. ומפני מה אין מעברין אותה קודם ראש השנה, שלא יאמרו אלול באלול עברו, [2] ואתי מינה חורבא דאתי לזלזלא בראש השנה ובסוכות ולמיכל ביום הכיפורים. אבל מפני הדוחק, שלא יתקן לסנהדרין להאסף באדר ולעברה, או שהן מתיראין מאויביהם שלא יעברו באדר על ידם, מעברין אותה אחר ראש השנה מיד, דמאחר ויחליף ת"ו ראש השנה לא מצו לומר אלול באלול עיברו, מאי אמרת אמרי תשרי בתשרי עיברו אי נמי מרחשון במרחשון, כיון דחזו דאיקבע ר"ה בהאי ירחא גופיה תו לא אתי מינה חורבא, דכולהו ימים טובים דתשרי בתר ראש השנה אזלי:

11. תוספות מסכת סנהדרין דף יב עמוד א ד"ה אין מעברין

אין מעברין אלא אדר - וכל שאר החדשים אין מעברין דכתיב (אסתר ג) לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ואי מעברין אחת משאר החדשים לא הוי אדר שנים עשר.

12. שערין מצויינים בהלכה

מעברין אחת משאר החדשים לא הוי אדר שנים עשר. נ"ל דלא משום דהמן הרשע קראו שנים עשר לכן ילפינן מדבריו, אלא כיון דמרדכי ואסתר כתבו המגילה ברוה"ק כדאיתא במס' מגילה (ז), משום כן ילפינן מדבריהם. וכעין זה מובא בספרים דילפינן מלשון אבימלך, וכן מהברכות שאמר בלעם, אע"פ שאמר מה ששמע מהקב"ה, אלא דהקב"ה אמרו בלשון קודש והוא אמרו בלשון מואב, והתורה כתבו בלשון שאמר הקב"ה. ועי' ברא"ש במס' ע"ז (פ"ה סי' יא) בסוגיא דעכברא דנפל לשיכרא, שכתב בזה"ל, וכי אם נפל זכוכ כיון צונן אסור, והלא העיד הרשע (מגילה יג:) שנהגו לזרקו ולשתותו כו' עי"ש. ועי' בתשרי חתם סופר (יו"ד סי' צד). ועי' במס' כתובות (נו:) דילפינן מלבן הארמי דנותנין לבתולה י"ב חודש, ובמס' קידושין (נב.) כתבו התוס', דילפינן מלבן הארמי שלא לתת הבכירה לפני הצעירה, ועי' מה שביארנו שם בענין זה.

אין מעברין אלא אדר. כתבו התוס' דכל שאר החדשים אין מעברין דכתיב (אסתר ג) "לחודש שנים עשר הוא חודש אדר", ואי

13. ספר עינים למשפט

חשובי מחשבי גלויי לא מגלו, ב. ג. ר"מ שם.

ואמירה ששנה זו מעוברת היא מעוברת. ועי' ירושלמי (ר"ה פ"ב) דצריך לומר ששנה זו מקודש בעבורה, וההבדל בין שעת הדחק ללא שעת הדחק הוא שמפני הדחק מעברין ומודיעין אחר ר"ה מיד, ושלא בשעת הדחק אין מעברין ומודיעין אלא באדר, וכ"ה ברמ"ה ובמאירי, ועי' תוס' (יבמות קטו).

הר"מ כתב "יש לב"ד לחשוב כו' אבל אין אומרים מעוברת אלא אחר ר"ה, ודבר זה מפני הדחק, אבל שלא בשעת הדחק אין מודיעין אלא באדר, אמרו לפני ר"ה אינה מעוברת באמירה זו". ומבואר שד' הר"מ דרך החשבון מהשבין, וזה אפי' שלא בשעת הדחק, אבל מעברין לא.

14. רשימות שיעורים

דף יב. גמ'. גלויי לא מגלו.

ונראה דמבואר מהגמ' דהודאת העיבור לעם הוי חלק מגוף מעשה העיבור, וי"ל דהביאור בזה הוא דחלות העיבור נעשה ע"י בית דין הגדול מפני שדעתם הוי עפ"י דין דעת כלל ישראל, ובעינן שיהיה העיבור מקובל ומרצה לכלל. (וכנתבאר לעיל בשיעורים דף י:)

15. תוספות מסכת סנהדרין דף יב עמוד א ד"ה לא משנה

לא משנה לחברתה – [1] פי' בקונטרס שנה זו שאינה צריכה להתעבר אין מעברין כדי לתקן שנה הבאה ואין הלשון משמע כן [2] אלא נראה דמיירי לחשב דאין מחשבין בשנה זו על שנה שלאחריה ואף על גב דלא מגלין מ"מ אין מחשבין לסמוך על אותו חשבון שלא לעשות חשבון אחר.

• תוספות רא"ש על סנהדרין דף יב/א

אין מעברין השנה לא משנה לחברתה. פי' רש"י שנה שאינה צריכה להתעבר אין מעברין אותה כדי לתקן שנה הבאה אחריה, ואין הלשון משמע כן דא"כ הוה ליה למימר אין מעברין שנה זו לצורך חבירתה, ונראה לפרש דלחשב קאמר אין מחשבין משנה זו לשנה אחרת לסמוך על אותו חשבון שלא יעשו חשבון אחר ואע"ג דלא מיגלו:

16. שערים מצויינים בהלכה

אין מעברין את השנה לא משנה לחברתה. פירש"י דאין מעברין שנה זו שאין צריכה להתעבר, כדי לתקן שנה הבאה. ובתוס' פירשו דאין מחשבין בשנה זו על שנה שלאחריה, ואע"ג דלא מגלין, מ"מ אין מחשבין לסמוך על אותו החשבון שלא לעשות חשבון אחר. ובחי' רבינו יונה מפרש, אם שנה זו צריכה להתעבר מפני האביב, ושנה הבאה צריכה מפני התקופה, אין מצטרף סימן שנה זו עם סימן שנה הבאה.

ובחי' הר"ן לעיל (יא). כתב, דדין זה דאין מעברין לא משנה לחברתה, ולא שלש שנים זו אחר זו אינו אלא לכתחלה [אבל בתוספתא (פ"ב ה"ד) איתא, דאם עיברה אינם מעוברות], ומיהו אם עשו כן מפני הדחק כולם מעוברות, כמו שעשה רע"ק כשהיה בבית האסורים, שהיה חושש שמא לא יהיה מי שיעבר אותן, וע"ז אנו סומכין בכל עבורינו, שקבעו אותן ועשו הקביעות שאנו מתנהגים על פיהם, החכמים הסמוכים האחרונים שהיו בישראל, כשראו שהיה הסמיכה בטלה

מישראל, וקבלה היא בידינו מפי הגאונים ז"ל שר' הלל בנו של ר' יהודה הנשיא הוא שעשאם עד שיבא משיח צדקינו, מיסוד הרמב"ן ז"ל, עכ"ד [עי' ברמב"ן (סהמ"צ עשה קנג) שכתב שר' הלל הנשיא תיקן חשבון העיבור וקידש החדשים ועיבר השנים הראוים להתעבר לפי מנינו עד שיבא אליהו ז"ל, ונחזור עפ"י הראיה בב"ד הגדול והקדוש, אמן במהרה כימינו יהיה כו' עכ"ל]. וברמב"ם

17. רש"י על סנהדרין דף יב/א

לא בשביעית – [1] לפי שמאריכין עליהן איסור עבודת קרקע:

18. דבר יעקב מסכת סנהדרין דף יב עמוד א

[ב] אין מעברין את השנה לא בשביעית - רש"י מפרש הטעם שמאריכין עליהם איסור עבודת קרקע. [2] הרמ"ה מביא טעם מהירושלמי משום שע"ז יתוסף עוד חודש שיהיה פטור ממעשר, ואין לכהנים ולוים ועניים מתנות.

[3] עוד ביאר דחיישינן שיבואו לאכול מן החדש.

[4] הרמב"ם [קה"ח ד - טז] מבאר משום שהכל שולחים ידיהם בספיחים ולא ישאר תבואה להביא עומר. הרמב"ם כותב שרק מפני צורך הדרכים והגשרים אין מעברין, אבל מפני התקופה או האביב מעברים. התוס' יא: ד"ה אין ס"ל שגם מפני הדרכים והגשרים אין מעברים. סברת הרמב"ם כמש"כ הגרי"ז [הנ"ל אות א ויא.

אות יט] שהתקופה והאביב אינם סיבה לעבר אלא ראייה שצריך לעבר בשביל שלא הגיע זמן האביב ונאמר שמור את חודש האביב.

19. רשימות שיעורים

את הטעם באגרתם כחלק ממעשה העיבור אי חל דין אתם אפילו מוטעין בעיבור שנה, שהרי אז מעשה העיבור נעשה בשלימות ובדעת גמורה אלא שרק הטעם היה בטעות אך זה היה בנפרד מעצם מעשה העיבור.

ולפי' 1 נראה דאין לפרש דהת"ק נמי סובר דטומאה הותרה בציבור אלא דס"ל דחל העיבור מדין אתם אפילו מוטעין, דהרי נתבאר דהיכא דהטעם היו חלק ממעשה העיבור אי אין אומרים אתם אפילו מוטעין. וי"ל דהת"ק סובר דטומאה דחוייה בציבור (ורלא כהצל"ח), ומש"ה ס"ל דלא היו טעות במעשה העיבור, דמכיון דס"ל טומאה דחוייה בציבור על כן כשיעברו את השנה מפני הטומאה לא היו עיבור בטעות דעיברו את השנה כדי שלא להקריב את הקרבן בטומאה. אמנם ס"ל דאין מעברין לכתחילה מפני הטומאה מכיון דקיי"ל דטומאה דחוייה בציבור לא היה צורך לכתחילה לעבר את השנה מפני הטומאה דהא דחוייה היא. ונראה דהביאור בזה הוא דאע"פ דבדחייה דעלמא משתדלין לקיים את שניהם ולא לסמוך על הדחייה לכתחילה אמנם היינו רק כשיש בפנינו שתי אפשרויות, או לעשות הדחייה או לסבב ולעשות באופן שלא נצטרך לסמוך על הדחייה, דאזי חייבין לסבב ולא לסמוך על הדחייה. אמנם כ"ז כשיש שתי האפשרויות לפנינו וכגון דיש כהנים טהורים לפנינו, אך אם אין בפנינו עצה בשעת מעשה ההקדשה שלא לדרוח אתה אין חיוב לעשות לפני הזמן כל מה דאפשר כדי שלא לסמוך על הדחייה לבסוף, דסוכ"ס טומאה דחוייה בציבור. ומש"ה א"צ לכתחילה לעבר את השנה כדי שלא לבוא אח"כ לסמוך על הדין שטומאה דחוייה בציבור, ומש"ה א"צ לעבר את השנה לכתחילה מפני הטומאה, אבל בדיעבד אם עיברה מפני הטומאה הריהי מעוברת, דמיקרי צורך קצת ולא היו עיבור בטעות. (111)

דלא היתה טעות במעשה הקידוש. כי בקידוש החדש עצם מעשה הקידוש היו אמירה בעלמא דמקודש מקודש, ואין ב"ד צריכים לומר מקודש החדש ע"פ ראייה זו, ולכן עצם מעשה הקידוש שפיר נעשה וחל גם כשהיתה טעות בחשבון. ונראה דשאני עיבור השנה לגבי זה מקידוש החדש, דבעיבור השנה החשבוניות וטעמי העיבור היוין חלק מעצם מעשה העיבור, משא"כ בקד"ח שהחשוב אינו חלק מעצם מעשה הקידוש. ועיין ברמב"ם (פ"ד מהל' קד"ח ה"ט) וז"ל כשמעברין ב"ד את השנה כותבין איגרות לכל המקומות הרחוקים ומודיעים אותה שעיברוה ומפני מה עיברה וכו' עכ"ל. ומבואר ברמב"ם דגילוי הטעם מפני מה החליטו ב"ד לעבר את השנה היו חלק מעצם מעשה העיבור. וה"ה בדין סעד אליבא דהרמב"ם דהסעד היו חלק מעצם הטעמים לעבר את השנה. ונראה דבקד"ח אמרינן דחל קידוש אפילו בטעות דאתם אפילו מוטעין משום דעצם מעשה הקידוש נעשה כהוגן ובשלימות אפילו אם החשבוניות היו בטעות כי החשבוניות לא היו בפירוש חלק מעצם מעשה קידוש החדש באמרם מקודש מקודש. משא"כ בעיבור השנה דהטעם היו חלק מעצם מעשה העיבור בזה אין אומרים אתם אפילו מוטעין. ורק באופן שאין הטעם חלק ממעשה העיבור אי אפשר נתברר שהטעם היה בטעות אמרינן אתם אפילו מוטעין, וחל העיבור מכיון דעצם מעשה העיבור נעשה כהוגן ובשלימות. ולהיפך בקד"ח אילו ב"ד יאמרו במפורש בשעת מעשה הקידוש הטעם שהוא טעות אזי היה הקידוש שלהם בטעות בטל. וי"ל דאליבא דר' יהודה דס"ל טומאה הותרה בציבור אם עיברו את השנה מפני הטומאה אי יש טעות בעצם מעשה העיבור, שהרי חייבים להזכיר את טעם העיבור במעשה העיבור ואי ס"ל טומאה הותרה בציבור א"צ לעבר את השנה, ונמצא שעצם העיבור היה בטעות, ולכן אין השנה מעוברת. ודוקא באופן שעיברו את השנה ולא הזכירו

דף יב: גמ'. אין מעברין את השנה מפני הטומאה ואם עיברה מעוברת רבי יהודה אומר אינה מעוברת.

יש לעיין בביאור המחלוקת בין הת"ק לר"י, ועיין ברש"י (ד"ה רבי יהודה אומר) שכתב וז"ל לפי שהטומאה היתה היא בציבור ושלא לצורך עיבורה עכ"ל. ויתכן לומר דת"ק ס"ל דחל דין עיבור מפני הטומאה משום דקיי"ל אתם אפילו מזידין אתם אפילו מוטעין, ומעיקר הדין ת"ק נמי סובר דטומאה הותרה בציבור ואין צורך לעבר את השנה והיו עיבור בטעות, אלא דחל העיבור משום דקיי"ל אתם אפילו מוטעין. ואילו רבי יהודה סובר דאתם אפילו מוטעין הוי הלכה בקידוש החדש בלבד (וכן פירש הצ"ח ברכות דף סג:). אמנם עיין בספרא פרשת אמור (פ"ט הל' ג') דקיי"ל אתם אפילו מוטעין אף לגבי עיבור השנה, והרי בגמ' לקמן (דף פו.) אמרינן דסתם ספרא אליבא דרבי יהודה, וצ"ע א"כ מ"ט דר"י חולק על הת"ק וס"ל שאם עיברו את השנה מפני הטומאה שאינה מעוברת (וכן הקשה המנחת חינוך מצוה ד' אות כ"ד).

וי"ל דר"י סובר דהא דקיי"ל אתם ואפילו מוטעין בקד"ח היינו משום דאע"פ שהיה טעות בחישוב מ"מ את עצם מעשה הקידוש שפיר נעשה,

20. תוספות מסכת סנהדרין דף יב עמוד א ד"ה שעיבר השנה

שעיבר השנה מפני הטומאה – [1] פי' בקונטרס שניטמא בע"ז דע"ז (ג) מטמא בפרק ר' עקיבא (דף פב.) כמת אף על גב דטומאת ע"ז מדרבנן מאותה שעה שמא גזרו עליה דהא דריש ליה התם מקרא דדברי הקבלה [2] ובירושלמי אמר דגולגלתו של ארונה היבوسی מצאו תחת המזבח ותימה שהרי (בט"ו) היו יכולין ליטהר ולמה

עיברוה והא סגי בהזאת שלישי ושביעי ואפר פרה לא היו חסרים דכל בית ראשון עמד להם אפר פרה דמשה כדאמר (פרה פרק ג משנה ה) דשני' עשה עזרא ושמא לא היה להם הדבר מזומן ליטהר.

21. מרגליות הים

לד. תודיה שעיבר השנה מפני הטומאה כו' ובירושלמי אמר שנגלגלתו של ארונה היבוס מוצאו תחת המזבח כו'. ע' נודע ביהודה תניא אי"ח ס' פו. שהביא בשם בנו הגר"ש להעיר שבאותה טומאה ע"כ לא נטמאו ישראל, שהרי אינם יכולים לבוא שמה משום זרות. ואך הכתנים והכלים נטמאו ובשביל כך עיבר חזקיה וביקש רחמים, שהו"ל לעשות בטומאה, כדאיתא בפסחים ע"ט. א': קהל טהורים וכתנים טמאים יעשו בטומאה. ויכלו לאכול הפסח בטהרה שהן משקה בית מטבחיא דכן ואינן מכשירין. ע' פסחים טז. א כו'. ויעזין ברטב"ם ה"ל טומאת פ"ב היה ובכ"ט אי גלגולת עצמה בלי השדרה מטמאה. דהכא משמע שאך גלגולת מוצאו.

לה. ובציון ירושלם לירושלמי פסחים שם. תמה: הן ארונה עכר"ם היה ור' שמעון הוא שאמר דאינו מטמא באהל. אבל י"ל שטומאת מקדש חמורה. ע' מל"מ ה"ל בית הבחירה א יג ות"ל אבל ג.

22. דבר יעקב מסכת סנהדרין דף יב עמוד א

יד] תד"ה שעיבר וכו' ובירושלמי נתבאר דגולגלתו של ארונה היבוס מוצאו תחת המזבח - ולכן לא יכלו לעשות הפסח בטהרה. הערוך לנר והחת"ס מקשים וכי מאז שנבנה בית המקדש עד ימי חזקיה המלך שמצאו הגולגולת הקריבו כל הקרבנות בטומאה. הערוך לנר מתרץ שבימי אחז שסגר את בית המקדש באו יורשי ארונה וקברו גולגלתו תחת המזבח, ונמצאה בימי חזקיה בנו של אחז. [2] החת"ס מתרץ שהיתה מחילה תת קרקעית מקברו של ארונה עד למקדש, והיא היתה סתומה מימי שלמה המלך ולא טימאה המקדש, ורק בימי אחז נפתחה וגרמה לטומאה במקדש.

23. מרגליות הים

לו. אולם הן עצם מציאת הגולגולת במקום הקודש מפליאה מאד: איך יתקבל על הדעת, כי אחרי שקנה דוד מקום המקדש מארונה הורשה לו להקבר שם. ועצמותיו ישארו שם כשכנת שלמה הבית ששרתה בו שכינה, וביחוד, הן אמרו בובחים קיב. שכל ארץ

לו. החתם סופר בתשובותיו ליו"ד ס' שם ובחדושי לכו"ת (ירושלם תרנ"ג, טו. ב) כתב, שמקום קברות ארונה וביתו היה סמוך למקדש וכשנפרצו פרצות בכותלי מערות קבריו היתה הטומאה מתגלגלת אל המחילות שתחת הבירה [וע' מל"מ ה"ל בית הבחירה א. יג] וכשנכנסו הכהנים אל המחילות ופתחו פתחיהן והאחילו עליהן נטמאו וכן במקום המזבח ע"י נקבי השיתין שהיו שם. ואמנם בוני בית ראשון נזהרו בזה ולא היו פרצות פותח טפה במערות קברות ארונה. וכשהרשעו מלכי יהודה ופרצו פרצות במקדש נתקלקלו גם

המערות כולן. בא חזקיה וסתרון ותקנו. ושוב בשעת חורבן ביהמ"ק ערו עד היסוד ונתקלקלו ובוני בית שני לא נתנו לבם לתקן את זה ועי"ז הרעיש חגי הנביא עליהם. וע' חדושי חתם סופר שעם הגהות אבק סופר (ירושלים תרנ"ט) ס' יב. ובס' מעשי המלך על הרמב"ם ה"ל בית הבחירה א יג אות ב. ושם ב ב.

24. מרגליות הים

א. חי הטוב יכפר בעד. זהו המקור למנהגנו לומר בשנה מעוברת בחפלת מוסף של ר"ח: "ולכפרת פשע". בקשת רחמים שיכפר בעד הוצאת השנה מהרגלה. ע' תוס' חודשים סנהדרין מב, ד"ה בשלשה מתחילין, ויעוין בצ"ח ברכות סג, שכתב, כי אמרם. אתם אפילו שוגגין היינו דוקא בעיבור חודש, אבל לא בעיבור השנה. שאם עיברו שנה שלא כדיון אינה מעוברת, ויונח אשר הוצרך לבקש רחמים על עצמו, והנה במנחת חינוך מצוה ד אות ו השיג על דברי הצ"ח אלה, ובאמת מבואר בתורת כהנים אמור כג, א, סס' סודי ו'.

25. דבר יעקב מסכת סנהדרין דף יב עמוד ב

א] אלא מפני מה ביקש רחמים על עצמו שאין מעברין אלא אדר והוא עיבר ניסן בניסן - הגמ' להלן מפרשת שעיר ביום ל' אדר. התוס' [ר"ה כא א] מקשים למה ביקש חזקיהו רחמים על שעיר אדר ביום שראוי לקובעו ניסן, הרי אמרינן [ר"ה כה א] אתם אפילו שוגגים אפילו מזידין. ומתרגמים התוס' לא אומרים אתם אפילו שוגגים אלא לענין אם ר"ח יהיה ביום ל' או ל"א. והא דהתוס' לא תירצו שביקש רחמים על זה שעבר על איסור לכתחילה, י"ל דס"ל שע"ז א"צ לבקש רחמים, וכמש"כ המהרש"א הובא להלן אות י. הצ"ח [ברכות סג ב] מבאר כוונת התוס' בר"ה, שהדין אתם אפילו שוגגים אפילו מזידין נאמר רק לגבי עיבור החודש ולא לגבי עיבור השנה. הצ"ח מביא ראיה מהא דעיבר לפני ר"ה אפילו בדיעבד אינו מעובר ולא אומרים אתם אפילו שוגגים אפילו מזידין. המנ"ח [מצוה ד - כד] חולק וסובר שגם לענין עיבור שנה נאמר אתם אפילו שוגגים אפילו מזידין. וכן דעת הר"ן [הנ"ל יא. אות טו]. המנ"ח מבאר דכוונת תוס' שהתורה נתנה רשות לב"ד לקדש ביום ל' או ל"א, אבל אין להם רשות לקדש ביום ל"ב או כ"ט [שהכלל אתם אפילו שוגגים אפילו מזידין נאמר רק בזמנו ומקומו]. ה"ה שאין רשות לעבר ביום שראוי להיות ניסן או לעבר בחו"ל כיון שאינו זמנו ומקומו. ומה שהוכיח הצ"ח מהא דאם עיבר לפני ר"ה אינה מעוברת, דוחה המנ"ח דהתם חכמים הראשונים קבעו כללים מתי בדיעבד אינו מעובר, וא"כ כבר קבעו ב"ד הגדול שאין לעבר לפני ר"ה, וממילא אין ב"ד אחר יכול לשנות התקנה של הב"ד קודם הגדול ממנו שפסק אחרת.

26. שעורי ר' דוד מסכת סנהדרין דף יב עמוד ב

תקב) אי ביקש רחמים משום דעבר הלכתחילה ובמנ"ח (מצוה ד' ס"ק כ"ד) כתב, דצריך לומר דביקש רחמים על שעבר על תקנ"ח דלכתחילה אין מעברין, דנהי דבדיעבד מעובר כדיו, מ"מ ביקש רחמים על שלא עשה כדיו לכתחילה. וכתב דכן משמע ברמב"ם (פ"ד מהל' ביאת מקדש ה"ח) שכתב שעיר השנה ביום ל' של אדר שראוי להיות ר"ח ניסן ועשה אותו החדש אדר שני ולא הודו לו חכמים שאין מעברין ביום זה, וכו' ע"ש. ומשמע דבאמת עדיין לא קידשוהו לר"ח ניסן, ורק דביקש רחמים אהא דלכתחילה אין מעברין. ובמנ"ח שם כתב, דאכן בתוס' בר"ה (דף כא. ד"ה לוי) מבואר לא כן, דהקשו אמאי ביקש רחמים על עצמו מחמת שעיר ביום ל' של אדר, אמאי לא נימא אתם אפי' שוגגין ואפי' מזידין ושפיר הוי מעובר, [ועיין ס"ק הבא מה שתיירצו]. ולכאורה צ"ב אמאי הקשו דין דאתם אפי' שוגגין, הא אפי' בלא זה נמי מעובר בדיעבד כמבואר בגמ' [לר"נ]. ולכאורה צ"ל דמשום זה לא קשה, דאף דבדיעבד מעובר, מ"מ ביקש רחמים היינו על שעבר תקנ"ח דלכתחילה אין מעברין וכמ"ש. אכן א"כ צ"ב מה הקשו משום דין דאתם אפי' שוגגין, נהי דבדיעבד מעובר מדין אתם וכו', אכתי ביקש רחמים על שעבר על לכתחילה. [וכתב המנ"ח] ע"כ צ"ל דסברי התוס' דמשום דעבר על לכתחילה לא היה צריך לבקש רחמים, כיון דעכ"פ בדיעבד מעובר, ורק דמירי שעיר את השנה אחר שכבר קידשו את החודש לשם ניסן, כמ"ש במהרש"א, דבדיעבד נמי אינו מעובר לכו"ע. ולכן הקשו דאכתי משום דרשא דאתם אפי' שוגגין יהא מעובר בדיעבד, ואמאי ביקש רחמים.

27. רש"י על סנהדרין דף יב/ב

בין שישנו על מצח - כהן גדול בשעת טומאה, בין שאינו על מצחו מרצה:

28. ספר עינים למשפט

ב. טומאה דחוייה, וה"ו, ה"ט והי"ד, ופ"ו מה' בהב"ח הכ"ג, ופ"ו מה' קרבן פסח ה"א ועכ"מ, וע"ע פ"ב מה' שבת ה"א עכ"מ.

ד' הר"מ משמע שהכונה "על מצחו" היינו בשעת הקרבה וכד' הרמ"ה, ודלא כרש"י (כאן, ביומא ז' ובפסחים עז) שבי' דעל מצחו בשעת הטומאה, וכ' הרמ"ה על פרש"י דלא נראה שבשעת טומאה מאי רצוי איכא.

ובאבני נזר (חור"מ סי' צ) מוכיח כד' רש"י מגמ' (דזבחים צב:) ושכן משמע בירושלמי (חגיגה פ"ב סוף ה"ד) ע"ש, אבל לא ראה ד' הרמ"ה, ואף מ"ש שהתוס' כאן חולקים על רש"י ומפרשים על שעת ההקרבה אינו מוכרח, ומ"ש מהא דקדושין שלא בשעת עבודה, שם מייירי

29. רש"י על סנהדרין דף יב/ב

אין מקדשין את החדש – [1] לומר מקודש הוא לאדר השני, דכיון דראוי לקבוע ניסן, קרינא ביה זה ניסן, ואין אחר ניסן, אלא שתקי, וכי מטי ריש ירחא אחרינא, מקדשי ליה לניסן:

30. יד רמה על סנהדרין דף יב/ב

גופא אמר שמואל כו' כמו שפירשנו, ואיבעיא לן עיברו את השנה ביום שלשים מהו, אמר עולא אין מקדשין את החדש, פי' רבינו שלמה זצ"ל אין מקדשין את החדש לומר מקודש הוא לאדר שני, דכיון דראוי לקבוע ניסן קרינא ביה זה ניסן ואין אחר ניסן, אלא שתקי וכי מטי ריש ירחא אחרינא מקדשין ליה לשם ניסן, והאי פירושא תמיהא לן, השתא נמי דשתקי על כרחך איקבע ליה לשם ניסן ואכתי קרינא ביה זה ניסן ואין אחר ניסן [2] ואיכא דמסיימי בה דהיינו טעמא דאין מקדשין את החדש דלא להוי ירחא באנפיה נפשיה, כיון דראוי לקבוע ניסן איגלאי מילתא למפרע דמליל שלשים איקבע ליה לשם ניסן, אלא שתקינן ועבדינן ליה ירחא אריכא בר שתין יומין, ופירוש זה אינו כדאי לדקדק בו, דלא אשכחן ירחא טפי מתלתין יומין והיכי תיסוק אדעתין דלעביד ירחא בר שתין יומין, ותו בהדיא תנן (ר"ה כד.) ר' אלעזר בר' צדוק אומר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קדשוהו שמים, דאלמא מכי עבר יום שלשים ולא קדשוהו איקדש ליה ממילא ביום שלשים ואחד לשם חודש אחר. [3] ויש מפרשין אמר עולא אין מקדשין את החדש ביום שלשים, אלא למחר, דאי מקדשי ליה ביום שלשים איגלאי מילתא דמאתמול ריש ירחא הוה, וכיון דלא קבעוה מאתמול לשם אדר שני ממילא איקבע ליה לשם ניסן, וכי עברוה לשעתא למחר בניסן עברוה, אלא מקדשין ליה לירחא ביום שלשים ואחד, כי היכי דלהוי יום שלשים מחודש שעבר, אשתכח דכי עברוה לשתא בחודש שעבר הוא דעברוה. והאי פירושא ליתיה, דקא מוקי לה לשמעטא דלא כהלכתא דגרסינן בראש השנה (שם) הלכה כר' אלעזר בר' צדוק דאמר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קדשוהו שמים, וכיון דלא קדשוהו ביום שלשים תו לא מקדשי ליה. [4] אלא מסתברא דהכי פירושא אין מקדשין את החדש כלל אלא עבדי ליה מעובר, כי היכי דתיגלי מילתא דיום שלשים מאדר וכי הוה עברוה לשעתא באדר הראשון עברוה:

31. ספר עינים למשפט

ט. שואלין בהלכות פסח, סמ"ג עשין ריב, וע"ש מג"א יט"ז.
והר"מ השמיטו, וכתב רק (בה' תפלה פי"ג ה"ח) ובהקדמה לזרעים ד"ה והחלק החמישי וכ"ה בסמ"ג עשין יט ועש"ש"ע (שם) הא דאמרו (בסוף מגילה ובכ"ד) שמשא תקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח כו' וצ"ע.

אולם מהא דהשמיט הר"מ זה, י"ל דס"ל שאמנם חיובא ליכא דבזה לא אמרו שמשנה "תקן" ואינו אלא שראוי לנהוג כך וכשאר צרכי התג שראוי להשתדל קודם החג ל' יום וכמ"ש המאירי בר"ה שם וגם זה בכלל, וכיון שרק ראוי לעשות כן אין הכרח להר"מ שיביא בחבורו, והרי אף כל מדת חסידות וכהא שאמרו בריש ב"ב לעמוד בקומתו של חברו כו' שבגמ' שם אמרו "אסור" ומ"מ הר"מ השמיטו והשיב בת' לחכמי ליניל מפני שאינו אלא משום מד"ח וכמ"ש בחי' שם, ומכיון שראוי לנהוג כן ע"כ שפיר הוי שואל כענין, וא"ש גם הנפ"מ מ"ש הט"ז, ולא כתבו הר"מ זה גבי נזקקין לשואל כענין (בה' ת"ת פ"ד ה"ח) מרוב פשיטותו וכנ"ל, (וער"מ בפ"א מה' מגילה ה"ג ומשה"ק הלח"מ ולק"מ וכמ"ש במקו"א). ועי' בת"ל (בסי' תכט) דמשמע שס"ל להש"ע כהר"ן וע"כ דייק וכו' שואלין ולא כ' כטור ודורשין וד' הר"ן הם ד' הרשב"א (מגילה ל') כמ"ש, אבל כמה ראשונים חולקים ע"ז וד' הרשב"א ור"ן יחידאי גינהו ע"ש, ועי' תוס' מגילה ד ע"א ד"ה מאי.

=====

א. דף על הדף מסכת סנהדרין דף יב עמוד ב

בגמ': ר' יהודה אומר מעברין, אלמא אית ליה לר' יהודה טומאה דחויא היא בציבור וכו'.

הקשה הגאון ר"ש חריף זצ"ל, כמו דאמרינן הכא דלמ"ד טומאה דחויא בציבור מעברין את השנה כדי שלא יעשו פסח בטומאה, א"כ למ"ד ביומא (מו) דשבת ג"כ כך דחויא הוא בציבור, א"כ כשרואים בי"ד שערב פסח יחול בשבת, יעברו את השנה כדי שלא יצטרכו להקריב קרבן פסח בשבת.

וכתב כ"ק האדמו"ר האמרי אמת מגור זצוק"ל במכתב (מכתבי תורה מכתב י), שלדעתו לא קשה, כי מפני טומאה שפיר יש לעבר כדי שלא יתטמא, אבל כשחל הקרבת פסח בשבת, והיינו שראו את הלבנה בשבת, א"כ בהדי כבשי דרחמנא למה לן, ועל כן אין צריך אז לעבר את השנה עיין שם.

בענין שואלים ודורשים

ב. דף על הדף מסכת סנהדרין דף יב עמוד ב

בגמ': שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלושים יום.

הנה במגילה (ד א) איתא משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח וכו'. ומבואר דקודם לפסח אין חיוב. והקשו שם הראשונים (ה"ה הרשב"א הריטב"א והר"ן) מהברייתא דהכא דקתני שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלושים יום. ותירצו שללמוד ולדרוש בהלכות החג זה דוקא בחג עצמו, ואילו מש"כ בברייתא דידן ששואלין קודם לפסח שלושים יום, זה רק לענין תלמיד ששואל את רבו בהלכות הפסח, שרבו צריך להיזקק לו כי נקרא שואל כענין.

והנה לפי הגירסה שלפנינו כאן "שואלין בהלכות הפסח", ולא כתוב "שואלין ודורשין", מדויק תירוץ הראשונים הנ"ל דמש"כ ששואלין קודם לפסח שלושים יום זה רק לענין תלמיד ששואל את רבו בהלכות הפסח, שרבו צריך להיזקק לו כי נקרא שואל כענין, משא"כ בחג עצמו יש גם "לדרוש" בענינו של יום, אבל בפסחים (ו א) הגירסה היא "שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם לפסח ל' יום" וכו'.

והנה השו"ע (או"ח סי' תכ"ט) כתב כהגירסא כאן "שואלים בהלכות הפסח קודם הפסח ל' יום". ולא כתב "שואלין ודורשין". [ועיין "חק יעקב" ובפרמ"ג שדייקו מזה דס"ל להמחבר כתירוץ הר"ן הנ"ל. אלא שיל"ע ממש"כ המחבר עצמו בחו"מ (סי' שמ"ו סי"ג) וז"ל: "ולפני המועדים שדרך לדרוש לעם הלכות המועד הוא נשאל להם", משמע שס"ל שזה לא רק ענין ש"שואלים", אלא אף "דורשים"].

אולם מדברי התוס' במגילה (ד. ד"ה מאי איריא) מבואר שהבינו כפשוטו שיש ללמוד ההלכות החל משלושים יום קודם, ובנוסף לזה גם בחג עצמו, וכן הביא בביאור הלכה מרש"י בכ"מ ועוד ראשונים שיש חיוב ללמוד ההלכות שלושים יום קודם. ועיי"ש שהקשה מכמה מקומות שמוכח כן, ודלא כהר"ן והראשונים הנ"ל שזה רק לענין תלמיד שואל כענין.

ולכאורה לפי"ז שיש חיוב ללמוד ההלכות ל' יום קודם לחג, צ"ב במה שהגמ' מביאה שם את הברייתא דמשה תיקן להם לישראל שיהיו דורשין רק בחג עצמו, ואיזה חילוק יש בין תקנת משה זו, לחיוב שאנו למדין ללמוד כל השלושים יום קודם. וכמו"כ יש להבין מאיזה טעם יש ללמוד עוד את ההלכות גם בחג עצמו.

ה"בית יוסף" בסי' תכ"ט, לאחר שהביא את תירוץ הר"ן הנ"ל ביישוב שתי הברייתות שהשלושים יום קודם זה רק לענין תלמיד ששואל, כתב ליישב עוד תירוץ, וז"ל: ועוד יש לומר דדיני פסח על כל פנים צריך להודיעם לעם קודם לפסח שלשים יום, כדי שיהיה להם שהות רב להתעסק בטחינת החיטים ואפיית מצה והגעלת כלים וביעור חמץ, דאילו בפסח לית להו תקנתא אי לא עבדו להו כהלכתייהו מקמי הכי, מה שאין כן בשאר מועדים, דבעצרת ליכא דינים יותר מבשאר יום טוב, ובסוכות אף על גב דאיכא מצות סוכה ולולב אין צריך ללמוד בהם כל כך דינים, דאפילו סוכת גנב"ך ורקב"ש כשרה (סוכה ח ב) ובדפנות סגי בשתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח (שם ו ב), ולולבים ואתרוגים רובם כשרים, ועוד שאין טרחת סוכה ולולב מרובה ודיין להתעסק בהם בערב החג ומשום הכי לא בעי לשאול ולדרוש בהלכותיו כל כך זמן קודם והא דתניא ששואלין בהלכות פסח בפסח והלכות חג בחג היינו לדרוש בטעמים שבעבורם נצטיינו במועד ההוא וגם כן לדרוש בדברים שאסור ומותר לעשות כיום טוב וכו' עכ"ל.

ומבואר בדבריו שני חידושים, א. שכל הדין ללמוד את הלכות הפסח שלושים יום קודם, נאמר דוקא על פסח ולא על שאר יום טוב. ב. שכל הטעם בזה הוא רק כדי שיוכלו להספיק לדעת את כל ההלכות, [וכמו שאנו אומרים לגבי הלכות סוכה וד' מינים שמאחר ואין צריך ללמוד כ"כ את הלכותיהן, א"צ שלושים יום. ויש להסתפק באחד שהוא ת"ח ויודע כבר כל ההלכות על בוריים, אי אמרינן בזה לא פלוג וחייב ג"כ ללמוד ל' יום קודם, וי"ל כמה טעמים בזה ואכמ"ל]. משא"כ מתקנת משה שיהיו דורשין הלכות חג בחג זה שייך בכל יום טוב, וכן אף לאחר שיודעים ההלכות, [והטעם בזה יבואר להלן בע"ה].

עוד כתב הב"י תירוץ שלישי [על סתירת הברייתות], וז"ל: ועוד יש לומר דבפרק קמא דעבודה זרה (ה ב) אמרינן דטעמא דבעינן קודם לפסח שלשים יום מפני הקרבן כדי לבודקו ממומין, כלומר שכל ישראל חייבין להקריב קרבן לחג, זה צריכין שלשים יום לדרוש להם בהלכות הפסח, כדי שיהא שהות לכולם ליקח להם קרבנות בדוקים ממומין, ואף על גב דהשתא בעוונותינו אין לנו קרבן, כיון דבזמן שהיה קרבן התקינו שיהו דורשין שלשים יום קודם תקנה לא זזה ממקומה. עכ"ל. והנה גם לפי תירוץ זה אמנם מבואר שדין ל' יום קודם שייך דוקא לענין חג הפסח, אולם אי"ז רק כדי לדעת את ההלכות, אלא אפילו מי שבקי בהן שייך לחיוב זה, כי התקנה מזמן שהיה קרבן פסח לא זזה ממקומה.

ועיין בט"ז (סי' תכ"ט ס"ק א') שכתב ג"כ שהדין דשואלין ודורשין קודם הפסח שלושים יום זה דוקא בפסח משום שהלכותיו מרובות, אבל בשאר יום טוב סגי בפחות מל' יום, ויש שחולקין בזה, וכן נקט בפשיטות במג"א דה"ה בכל יום טוב צריך שלושים יום קודם. ולכאורה יש להקשות על הב"י והט"ז מדברי הרש"י בסוכה (ט א) גבי סוכה ישנה, שכתב (בד"ה ב"ש פוסלין וכו') וז"ל: כיון דשואלין בהלכות החג קודם החג ל' יום וכו'. הרי מבואר להדיא בדבריו שאפילו גבי סוכות אמרינן דשואלין ל' יום קודם. ומצאתי שכן הקשה שם המהרש"א על הב"י, וכן עמד בזה הב"ח. [אלא שיש לעיין דאכתי אין ראיה מרש"י כאן שסובר כצריך ללמוד ההלכות, דאולי אפ"ל דס"ל כתירוץ הר"ן והראשונים שהבאנו לעיל שהשלושים יום זה רק לענין תלמיד ששואל, אלא שבביאור הלכה (סי' תכ"ט) כתב שברש"י בכמה מקומות מבואר להדיא דהחוב הוא לדרוש כל השלושים יום קודם, עיין שם].

אלא שעדיין יש לבאר, מה הטעם בתקנת משה שיהיו עוסקין בענייניו של יום הלכות פסח בפסח וכו', ובפרט לתירוץ השני בב"י הנ"ל הרי אי"ז כדי לידע ההלכות, שזה כבר למדו ל' יום קודם. וכתב הב"י "היינו לדרוש בטעמים שבעבורם נצטוונו במועד" וכו'. והב"ח הקשה עליו דמלשון רש"י והר"ן מבואר שמדובר על ההלכות והדינים השייכים למועד בזמנו וכו'.

ונראה לבאר, שאפילו אם הכוונה ללימוד ההלכות, זה ברור שאין זה רק כדי לדעת אותם, כי לשם זה הרי יש את כל השלושים יום קודם, אלא שלקיום מצות היום בשלימות יש לעיין ולעסוק בהלכות החג וענייניו וטעמיו, וכמו שידוע שקריאת ולימוד הענין מסוגל להביא לתוך האדם, ההשפעה של המצוה שעוסק בה, וכענין שאחז"ל (מנחות קי א) א"ר יצחק מאי דכתיב זאת תורת החטאת כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכו'. וכן איתא לקמן (לא ב) סדר קרבנות כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהם כאילו מקריבין לפני קרבן. [וע"ע מש"כ בזה לקמן בגמ' שם, ובספר "תורה אור" להח"ח פ"א]. ואפילו בזמן שבית המקדש קיים, כדי שיושג התיקון והריצוי השלם היה מן הצורך לקרות גם פרשת הקרבן יחד עם הבאתו, וכמו שביאר מרן הח"ח בספרו על התורה בפ' צו.

וענין זה שלימוד הענין והפרשה חשוב כעשייתו, מצינו שזה שייך לא רק בקרבנות, אלא גם בכל שאר המצוות, וכמו שכתב בהקדמת ספר הסמ"ג, וכן כתב המבי"ט בהקדמתו לספר "קריית ספר" בפ"ז, שמפרש בזה איך יכול כל אחד מישראל בכל הזמנים להשיג התיקונים בכל התרי"ג מצוות. ועיין עוד מש"כ הח"ח בספרו "תורה אור" פ"ד בארוכה בזה. וכן מתבאר בהקדמת ספר "אגלי טל", ובפירושו "רוח חיים" על אבות פ"ו מ"א בד"ה זוכה. ועיין בשל"ה הקדוש מסכת שבת עניני התפילות (דף צט - א) סוף ד"ה כתב הטור [והובאו דבריו בא"ר ובשע"ת או"ח סי' ש'], דמי שאין בידו לאכול סעודת מלוה דמלכה ילמוד המאמרים והדינים המוזכרים בסעודה זו ויהיו לרצון אמרי פיו כאילו היה עושה כן וכו' עכ"ל.

וממילא י"ל דזהו גם יסוד תקנת משרע"ה לקרות בתורה בפרשת המועד ושיהיו שואלים ודורשים בעניניו של יום בכל חג וחג, מאחר והקריאה וההתעסקות בתורת החג הוא דרך להשגת המטרה של קדושת היום, וכמש"כ במד"ר שיר השירים (א' א') "נזכירה דודיך מין, מיינה של תורה, כגון הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג". והרמח"ל בספרו "דרך ה'" (ח"ד פ"ח סוף אות ו') כתב וז"ל: וגם בזמנים המיוחדים כפי ענינם ראוי שנקרא פרשיות הנוגעות לענינים ההם, לחזק הארת הימים ע"י כח התורה שהוא הכח היותר חזק שיש לנו. עכ"ל. וא"כ עצם העיסוק במצות היום של הפסח והחג בהלכותיהן וטעמיהן, זה משלים את קיום המצוה והידורה. (מספר "עלי ורדים" מגילה ד א)

❖ עוד עיין מראה מקום 31